

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Hallitusohjelman linjauksia korkeakoulutuksesta ja tutkimuksesta

1.9.2023

Kansliapäällikkö Anita Lehikoinen

Korkeakoulujen rahoitusnäkymät hallitusohjelman perusteella

- Korkeakouluille ja tieteelle on odotettavissa merkittävä, kohdennettu tki – rahoituksen lisäys perus- ja soveltavaan tutkimukseen sekä kilpailtuun rahoitukseen (SA, BF).
 - T&K-rahoituksen kansantaloudellista vaikuttavuutta nostetaan painottamalla tutkimus-yritys-yhteistyöhön kohdentuvaa rahoitusta sekä rahoittamalla yhteiskäyttöisiä TKI-infrastruktuureja.
 - Lisäksi hyödynnetään sekä olemassa olevia tehokkaita rahoitusvälineitä, kuten veturirahoitusta ja lippulaivahankkeita, että TKI-rahoittajaorganisaatioiden uusia yhteisiä ohjelmia.
 - Globaalisti kilpailukykyisten ekosysteemien vahvistamiseksi käydään tiivistä vuoropuhelua julkisen ja yksityisen sektorin TKI-panostusten strategisesta kohdentamisesta alueellisten ekosysteemisopimusten muodossa.
 - Kehitetään edelleen T&K-verokannustinta sekä kasvuyrityksille ja pk-yrityksille sopivia rahoitusmahdollisuuksia. Varataan riittävä EU:n T&K-rahoituksen kansallinen vastinrahoitus ja asetetaan tavoitteeksi Suomeen ohjautuvan EU:n T&K-rahoituksen kaksinkertaistaminen.

Korkeakoulujen rahoitusnäkymät hallitusohjelman perusteella...

- Kustannustason nousu otetaan täysimääräisesti huomioon korkeakoulujen valtionrahoituksen mitoituksessa ja psykoterapiakoulutukseen määrärahalisäys.
- Korkeakoulujen valtionrahoituksen on kohdennettu säästöjä
 - avoimen korkeakoulutuksen ja EU/ETA –alueen ulkopuolisten opiskelijoiden kautta saatavien tulolisäyksien sekä
 - ammattikorkeakoulujen sote –alojen harjoittelumaksun siirron perusteella.
- Osaamis- ja koulutustason nostotavoitteiden edistämiseen ei ole korvamerkittyä lisärahoitusta.
- Valtionavustusten tason asteittainen alentaminen (OKM hallinnonala).
- Aikuiskoulutustuki lakkautetaan (STM).

Hallitusohjelman keskeisiä korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita

- Hallitus sitoutuu kansalliseen tavoitteeseen nostaa **Suomen tutkimus- ja kehittämismenot (T&K) 4 prosenttiin BKT:sta vuoteen 2030 mennessä.**
- Hallitus sitoutuu parlamentaarisen TKI-työryhmän linjaamiin **TKI-järjestelmän kehittämisen periaatteisiin, jotka ovat ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys, vipuvaikutus, kokonaisvaltaisuus, tieteen vapaus sekä tutkimuksen ja koulutuksen laatu, vaikuttavuus, kilpailullisuus, yhteistyö, kansainvälisyys, globaalien haasteiden tunnistaminen sekä teknologia- ja toimialaneutraalius.** T&K-rahoitusta kohdennetaan näitä periaatteita kunnioittaen.
- Hallitus laatii vaalikauden aikana **kahdeksanvuotisen suunnitelman T&K-rahoituksesta** ja muihin TKI-politiikkaan liittyvistä näkökohdista.
- Välttämätöntä varmistaa **osaajien saatavuus ja riittävät koulutusmäärät** sekä Suomen **houkuttelevuus** ulkomaisten osaajien näkökulmasta.

Hallitusohjelman keskeisiä korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita...

- **Korkeakoulujärjestelmä perustuu jatkossakin duaalimalliin.** Molemmilla koulutusmuodoilla on oma keskeinen tehtävänsä osana koulutusjärjestelmäämme.
- Korkeakoulutettujen **nuorten aikuisten määrä** pyritään nostamaan mahdollisimman **lähelle 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä.**
 - Ammattikorkeakouluilla on keskeinen tehtävä vastata osaajatarpeisiin eri toimialoilla.
- Hallitus sitoutuu **lisäämään** korkeakoulujen **aloituspaikkoja.**
 - **Uusia aloituspaikkoja suunnataan** erityisesti kasvukeskuksiin ja sinne, missä aloituspaikkojen määrä suhteessa nuoriin on alhainen, sekä aloille ja alueille, joilla ennakoidaan merkittävää työvoimapulaa. Huoltovarmuuden turvaamiseksi varmistetaan, että kriittisten alojen osaamistarpeisiin vastataan riittävästi.
- Koulutustason nostamiseksi **korkeakoulutusta** on suunnattava **aiempaa voimakkaammin ensimmäistä tutkintoa suorittaville.**
- Hallitus **vahvistaa koulutuksen läpäisyä.**
 - Korkeakoulujen rahoitusmallia arvioidaan niiltä osin kuin muutoksilla voidaan parantaa korkeakoulujen kannustimia varmistaa, että opiskelijat valmistuvat tavoiteajassa.

Hallitusohjelman keskeisiä korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita...

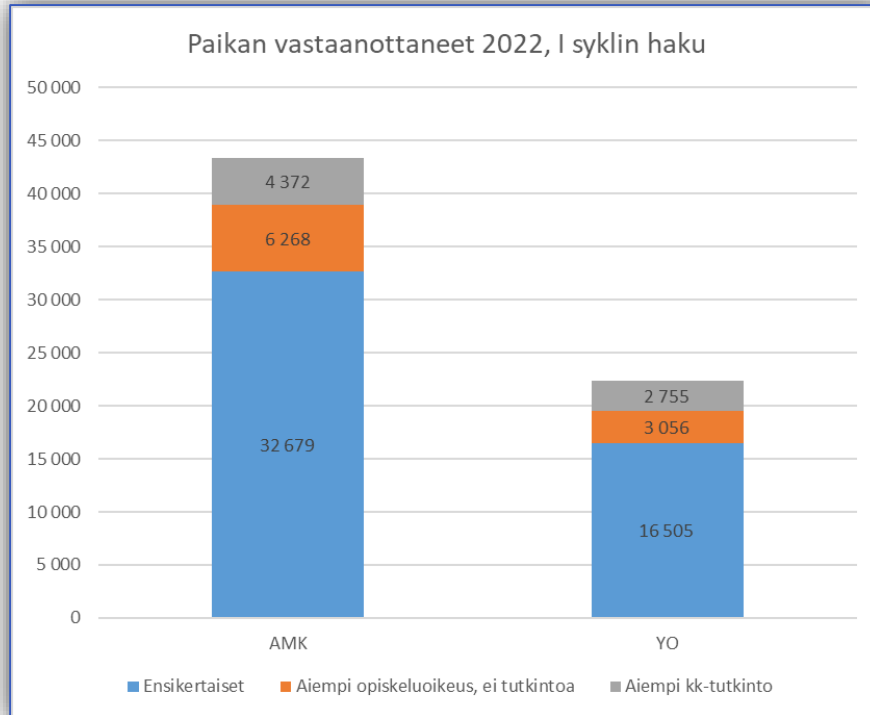
- **Vahvistetaan avoimen korkeakouluopetuksen roolia** väylänä osaamisen kehittämisessä.
- Jotta monipuolinen osaamisen kehittäminen eri aloilla avoimen korkeakouluopetuksen kautta on mahdollista, **lisätään koulutuksen järjestäjän mahdollisuuksia periä nykyistä korkeampia maksuja**, jotka vastaavat paremmin koulutuksen järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.
- Korkeakoulujen rahoitusjärjestelmän on tuettava myös **tutkintoja pienempien osaamiskokonaisuuksien** suorittamista.
- Hallitus etenee **kohti EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukukausimaksujen täyskatteellisuutta**. Jotta kansainvälisten korkeakouluopiskelijoiden määrä edelleen kasvaisi, lisätään **kannusteita jäädä Suomeen töihin valmistumisen jälkeen**.
- Hallitus jatkaa **korkeakoulujen profiloitumisen** tukemista, jotta voimavarat käytettäisiin mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.
- Korkeakouluja kannustetaan löytämään tutkimusalat, joilla ne voivat tavoitella maailman kärkeä omilla **vahvuusalueillaan**. Korkeakouluja kannustetaan kansalliseen ja kansainväliseen **yhteistyöhön**. Korkeakoulujen **autonomiaa tuetaan**, mutta koordinointia tarvitaan.

Hallitusohjelman tavoitteisiin liittyvää tilastotarkastelua

- Koulutuksen kasautuminen
- Opiskelija- ja tutkintomäärien kehitys
- 50 % tavoitteen saavuttaminen

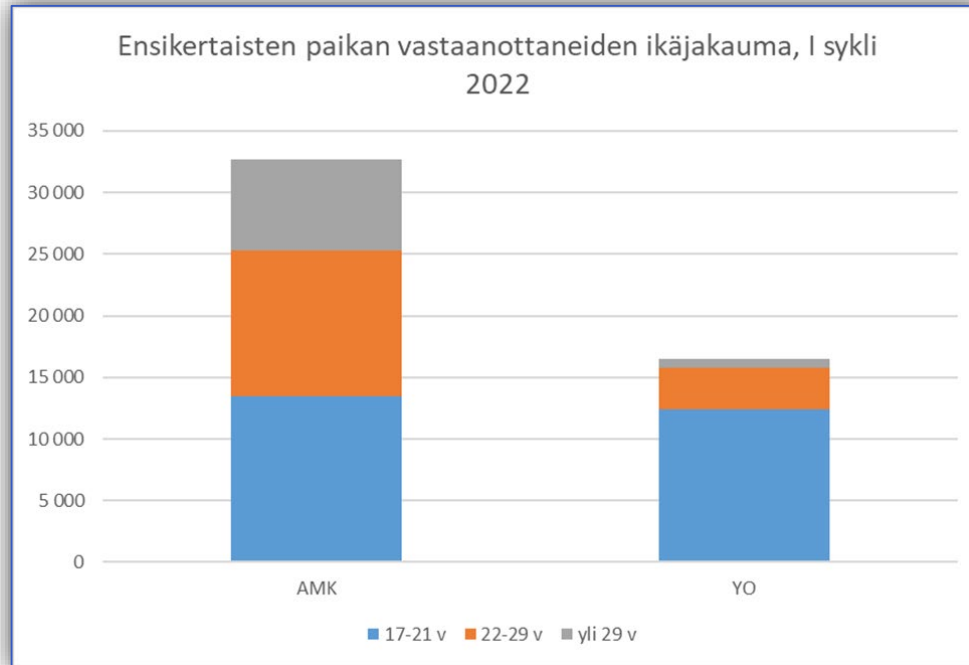
Koulutuksen kasautuminen 1/6

- Paikan vastaanottaneista valtaosa ensikertaisia, ei-ensikertaisia 16 000

Koulutuksen kasautuminen 2/6

- Yliopistoissa valtaosa ensikertaisista alle 22 vuotiaita, amk-sektorilla moni ensikertainen yli 29 v.

Koulutuksen kasautuminen 3/6

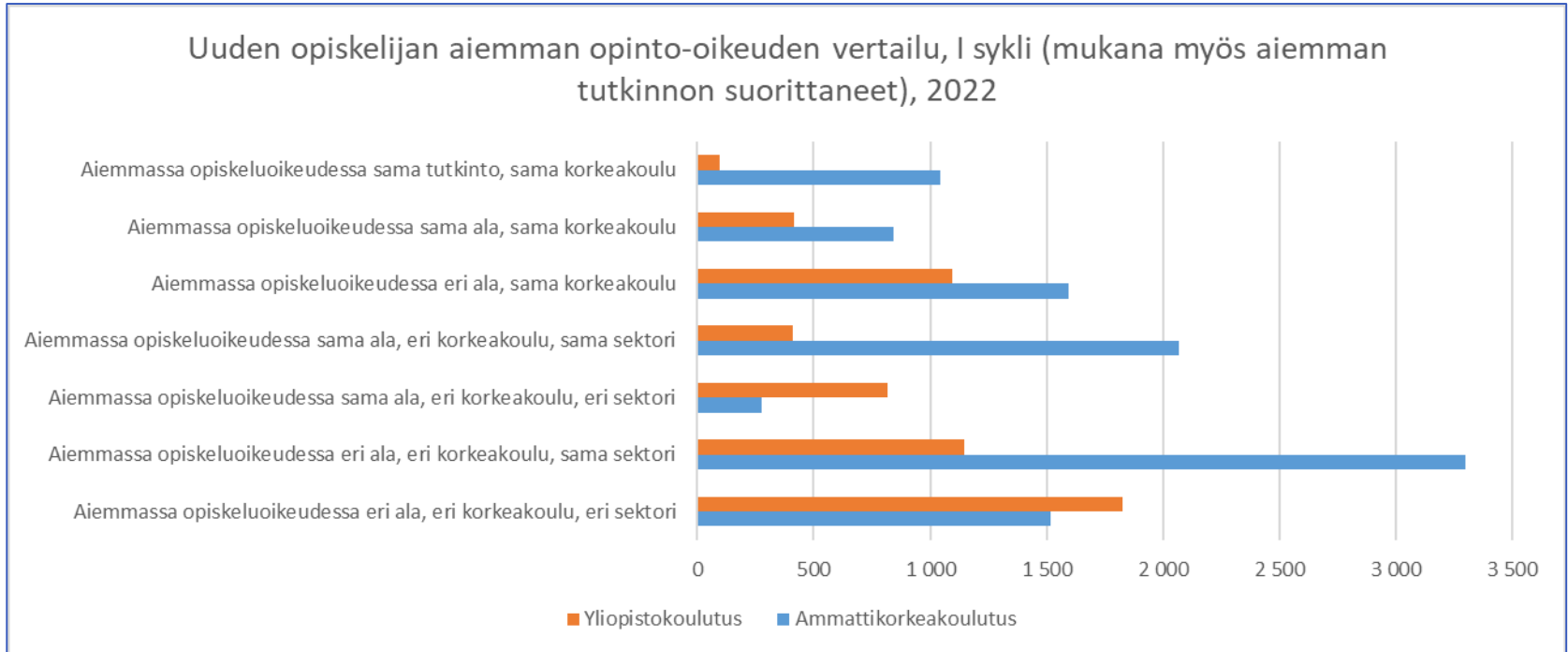
- Ei-ensikertaisten taustat ja ikärakenne heterogeeninen, enemmistöllä vain aiempi opinto-oikeus, ei tutkintoa

Ei-ensikertaisten paikan vastaanottaneiden taustat, 2022, I sykli

	AMK	Osuus kaikista paikan vastaanottaneista	YO	Osuus kaikista paikan vastaanottaneista
Aiempi opiskeluoikeus, ei tutkintoa 17-21 v	555	1,3 %	763	3,4 %
Aiempi opiskeluoikeus, ei tutkintoa 22-29 v	2 746	6,3 %	1 774	7,9 %
Aiempi opiskeluoikeus, ei tutkintoa yli 29 v	2 984	6,9 %	519	2,3 %
Aiempi kk-tutkinto 17-21 v	1	0,0 %	1	0,0 %
Aiempi kk-tutkinto 22-29 v	1 194	2,8 %	1 058	4,7 %
Aiempi kk-tutkinto yli 29 v	3 180	7,3 %	1 696	7,6 %
Yhteensä	10 660	24,6 %	5 811	26,0 %

Koulutuksen kasautuminen 4/6

- Ei-ensikertaisten aiemmat opinto-oikeudet moninaisia

Koulutuksen kasautuminen 5/6

- Alaa vaihtaneiden koulutusalayhdistelmät moninaisia, case AMK
- Mukana aiemman tutkinnon suorittaneet ja ennen tutkinnon suoritusta alaa vaihtaneet

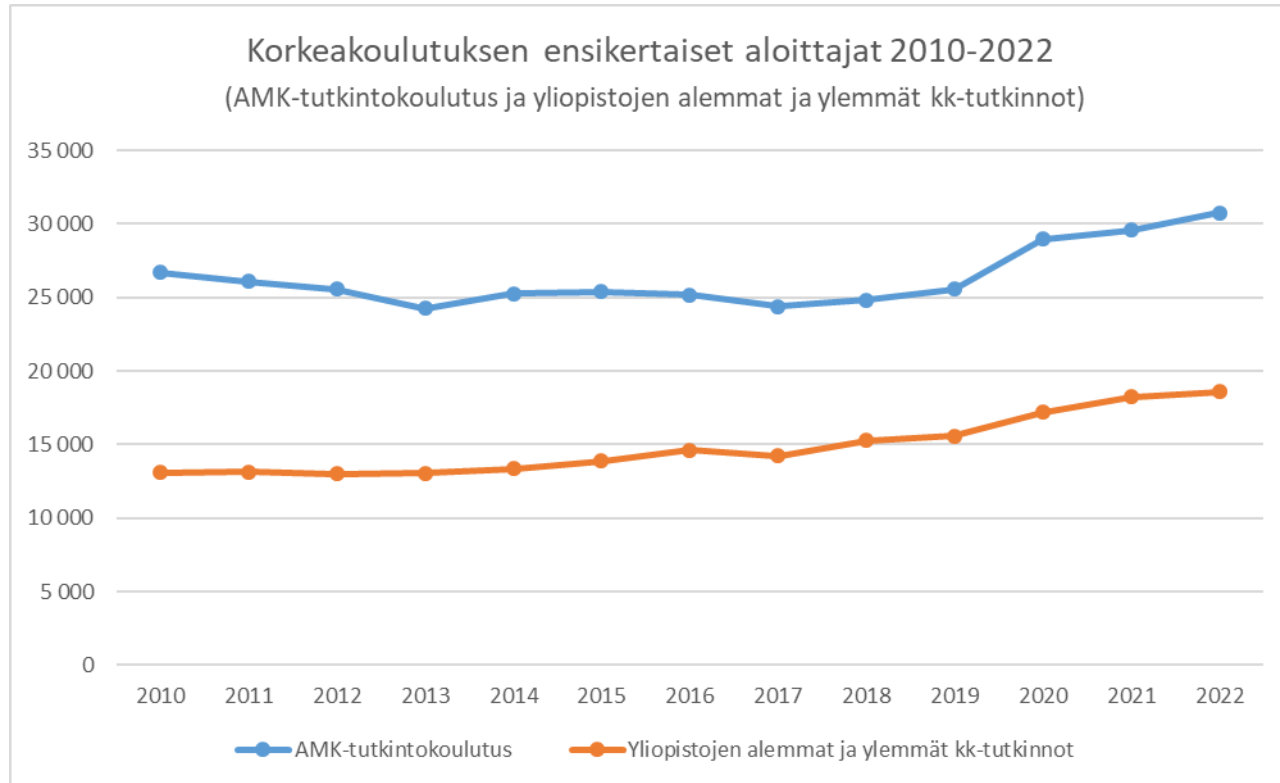
Eri alalla siirtyneiden koulutusala profiileja, ammattikorkeakoulut		
Uuden opiskelualueen koulutusala	Aiemman opiskelualueen koulutusala	Paikan vastaanottaneita
Terveys- ja hyvinvointialat	Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	525
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	Terveys- ja hyvinvointialat	461
Terveys- ja hyvinvointialat	Humanistiset ja taidealat	443
Tekniikan alat	Terveys- ja hyvinvointialat	358
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	Tekniikan alat	327
Terveys- ja hyvinvointialat	Tekniikan alat	301
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	285
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	Tekniikan alat	279
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	Terveys- ja hyvinvointialat	278
Terveys- ja hyvinvointialat	Palvelualat	273
Tekniikan alat	Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	263
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	Palvelualat	208
Tekniikan alat	Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	208
Terveys- ja hyvinvointialat	Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	207
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	Humanistiset ja taidealat	181
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	158
Terveys- ja hyvinvointialat	Yhteiskunnalliset alat	148
Terveys- ja hyvinvointialat	Luonnontieteet	143
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	Humanistiset ja taidealat	139
Tekniikan alat	Palvelualat	124

Koulutuksen kasautuminen 6/6

- Alaa vaihtaneiden koulutusalayhdistelmät moninaisia, case YO

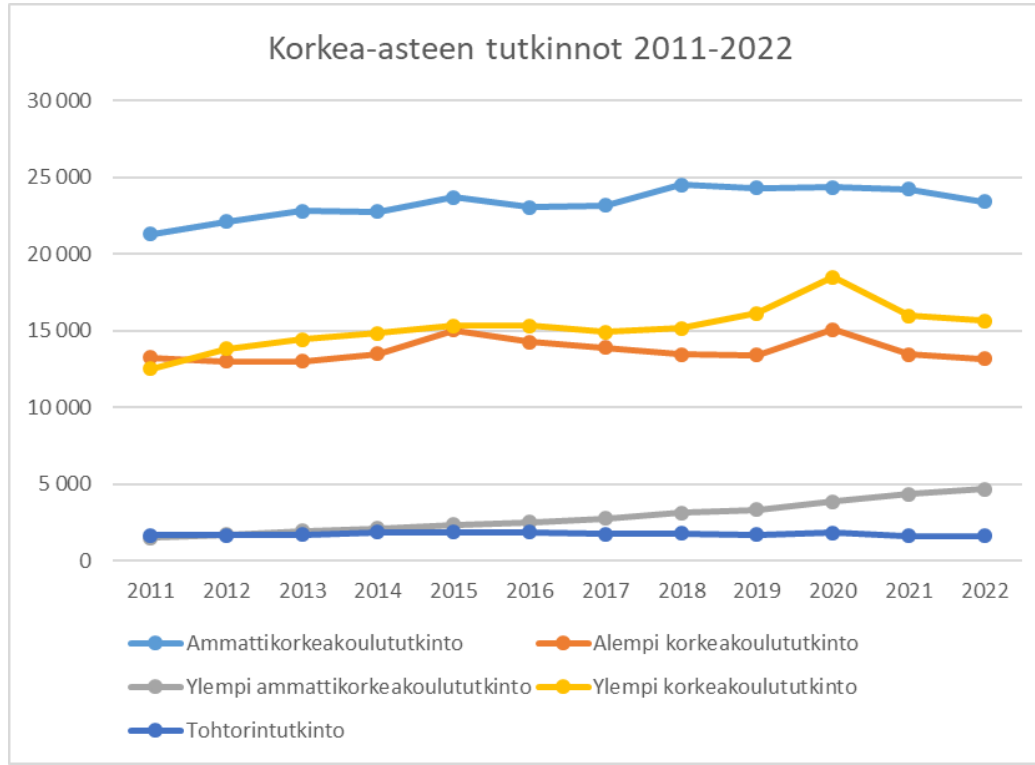
Eri alalla siirtyneiden koulutusala profiileja, yliopistot		
Uuden opiskeluoikeuden koulutusala	Aiemman opiskeluoikeuden koulutusala	Paikan vastaanottaneita
Kasvatusalat	Terveys- ja hyvinvointialat	259
Yhteiskunnalliset alat	Terveys- ja hyvinvointialat	239
Yhteiskunnalliset alat	Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	184
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	Tekniikan alat	169
Luonnontieteet	Tekniikan alat	168
Humanistiset ja taidealat	Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	141
Humanistiset ja taidealat	Terveys- ja hyvinvointialat	139
Yhteiskunnalliset alat	Humanistiset ja taidealat	124
Kasvatusalat	Humanistiset ja taidealat	123
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	120
Luonnontieteet	Terveys- ja hyvinvointialat	115
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	Luonnontieteet	115
Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	Tekniikan alat	111
Kasvatusalat	Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	105
Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	Terveys- ja hyvinvointialat	101
Terveys- ja hyvinvointialat	Luonnontieteet	100
Tekniikan alat	Luonnontieteet	96
Humanistiset ja taidealat	Yhteiskunnalliset alat	87
Luonnontieteet	Tietojenkäsittely ja tietoliikenne (ICT)	87
Luonnontieteet	Kauppa, hallinto ja oikeustieteet	85

Vuosina 2020-2022 toteutetut koulutuslisäykset näkyvät aloittajamäärien kasvussa

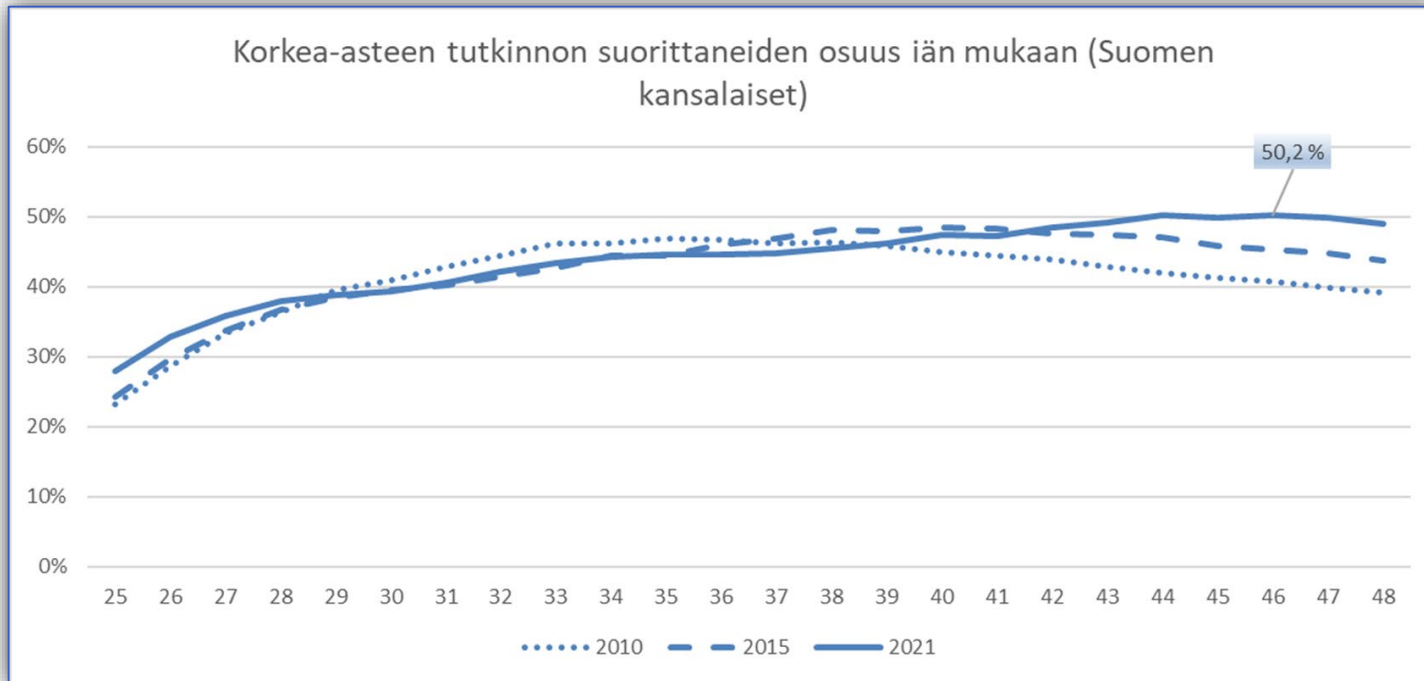
Koulutuslisäykset eivät vielä näy tutkintomäärissä

- 2020 yo-tutkintojen piikki johtuu pääosin HY:n koulutusrakenneuudistuksen määräajan päättymisestä

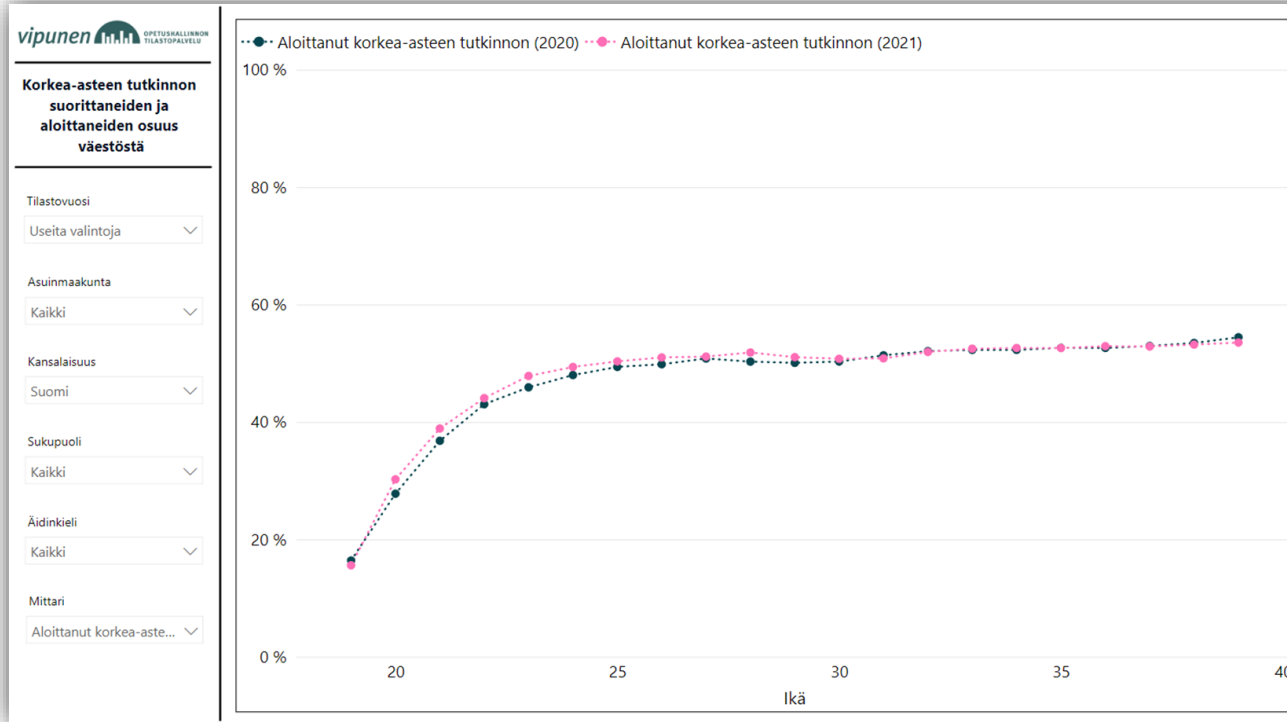
50 % tavoite 1/3

- Suomessa korkeakoulututkinto suoritetaan myöhään, ikärakenne säilynyt samanlaisena pitkään

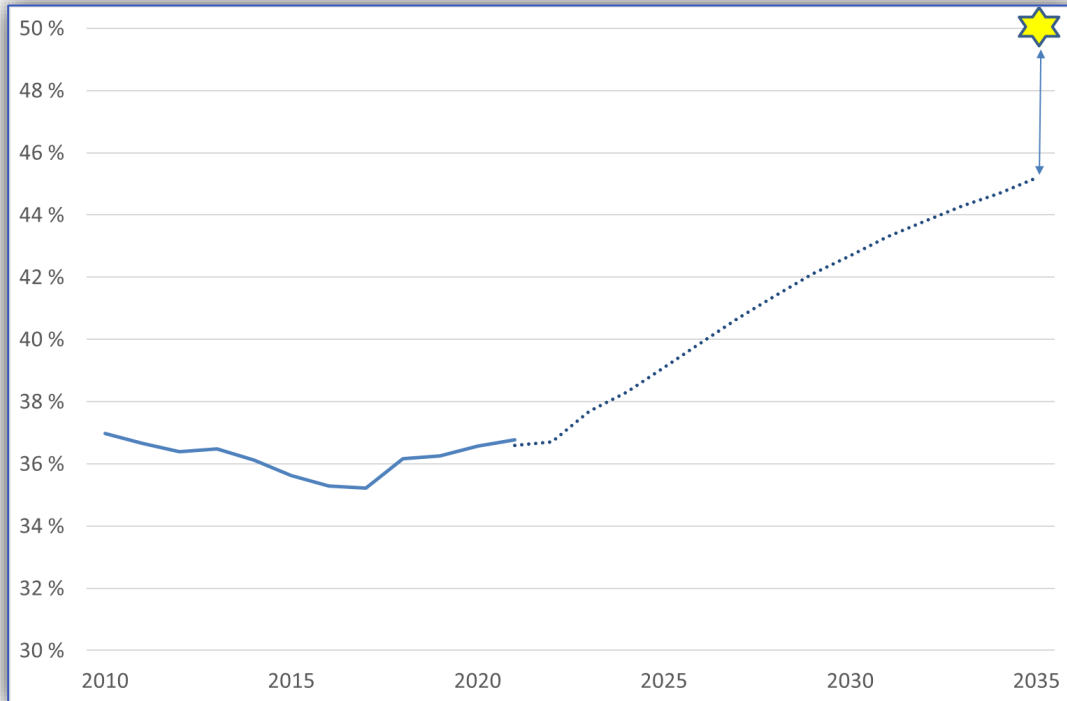
50 % tavoite 2/3

- Korkeakoulutuksen aloittaa Suomessa reilut 50 % väestöstä
- Vuonna 2022 yhteensä 44 prosenttia 22-vuotiaista oli aloittanut korkeakoulutuksen (naiset 49,7 % miehet 38,6 %)

50 % tavoite 3/3

- Nykyisillä sisäänottomäärillä, ensikertaisuusosuuksilla ja läpäisyllä vuonna 2035 ikäryhmästä 25-34 vuotiaat noin 45 % korkeakoulutettuja

Keskeisiä valtionrahoituksen periaatteita arvioinnin ja verkkokyselyn perusteella

Korkeakoulujen rahoituksen ja ohjauksen kansainvälisessä arvioinnissa ja sidosryhmille toteutetussa verkkokyselyssä keskeisiksi periaatteiksi korkeakoulujen valtionrahoituksen kohdentamisessa nähtiin

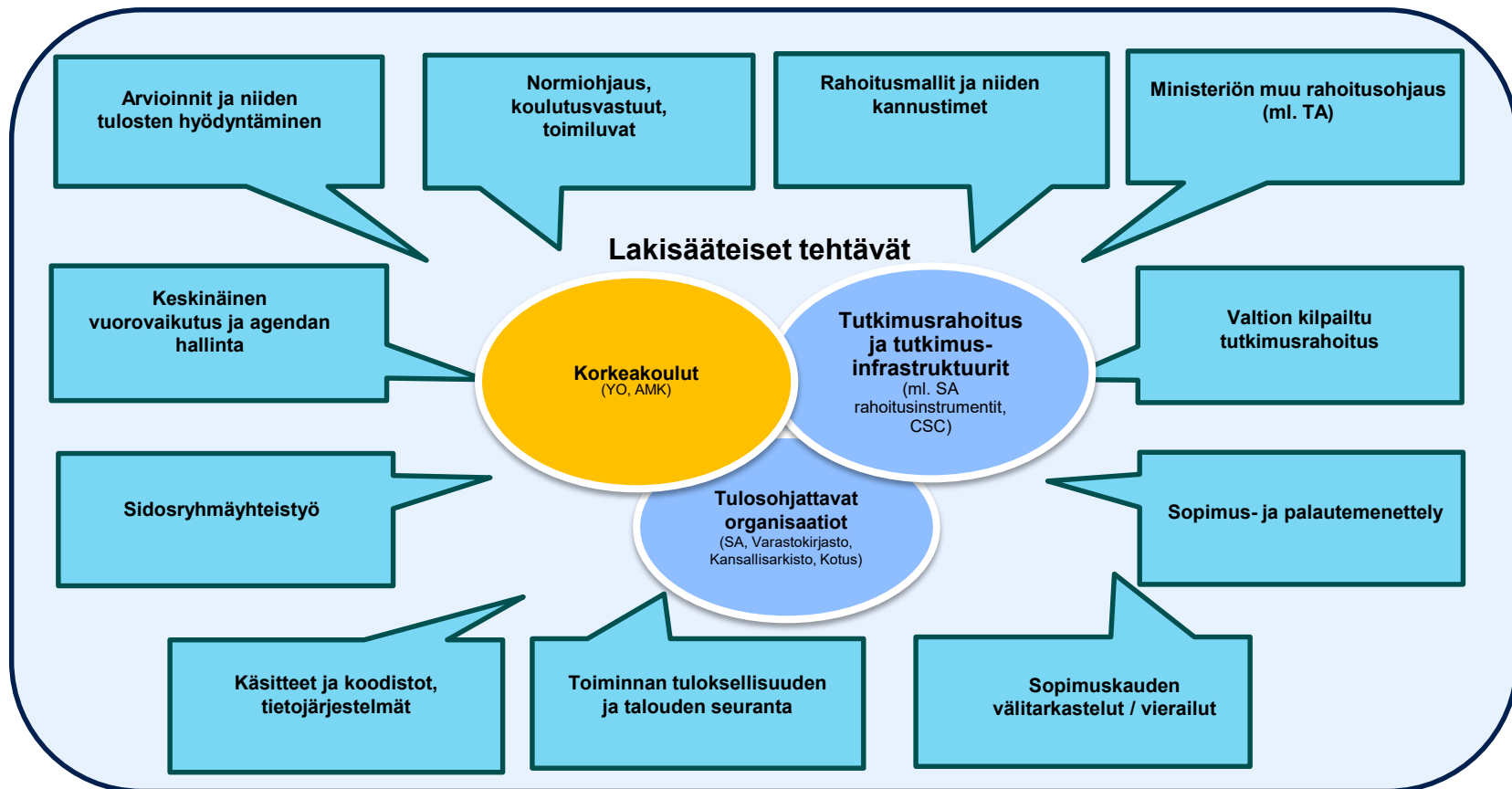
- rahoituksen ennakoitavuus,
- koulutuksen ja tutkimuksen yhteyden säilyttäminen sekä
- mahdollisuus korkeakoulun autonomiseen strategiseen kehittämiseen ja profiloitumiseen.

Keskeisiä valmistelukysymyksiä

- Kuinka kohdentaa rahoituskehys korkeakoulujen kesken tasavertaisesti ja läpinäkyvästi ottaen huomioon keskeiset korkeakoulu- ja tiedepoliittiset tavoitteet?
- Onko hallitusohjelman ja korkeakoulujen ohjauksen ja rahoituksen arvioinnin perusteella tehtävissä peruslinjauksia:
 - Ovatko nykyiset korkeakoulujen valtionrahoituksen kohdentamisen periaatteet, rahoitusmallien perusrakenne (koulutus, tutkimus, strategiarahoitus, YO/valtakunnalliset tehtävät) ja niiden keskinäiset suhteet edelleen toimivia?
 - Mitä muutostarpeita on hallitusohjelman tavoitteiden edistämisen näkökulmasta? Miltä osin näitä tulisi ottaa huomioon korkeakoulujen rahoituksen kohdentamisessa, miltä osin muussa ohjauksessa tai nämä edellyttävät toimia erityisesti joltain hallinnonalan ulkopuoliselta toimijalta?
 - Kuinka rahoitusmallin tulosperusteisuuteen, ennakoitavuuteen tai vakauteen tulisi ottaa kantaa? Kuinka mahdolliset muutokset voidaan toteuttaa ilman, että toiminnan uudistumiskykyä heikennetään?

Jatkovalmistelussa tärkeitä ovat vaikuttavuusarviot siitä, onko ehdotettavat muutokset tavoitteiden suuntaisia. Korkeakouluilla on oltava myös mahdollisuus vaikuttaa tuloksiin.

Korkeakoulujen ohjaus ja rahoitus...

Korkeakoulujen perusrahoituksen kehittämisen lähtökohtia

Edellytykset lakisääteisten perustehtävien hoitamiseen turvattu

Korkeakouluautonomian kunnioittaminen (ei mikromanagerointia)

Koulutuksen ja tutkimuksen yhteyden säilyttäminen

Ohjaaminen strategisena korkeakoulukokonaisuutena (osaoptimoinnin välttäminen)

Ei alakohtaista tai tietyille toiminnoille kohdennusta pl. YO/valtakunnalliset tehtävät

Tavoitteiden ja määrärahojen yhteys

Korkeakoulun mahdollisuus vaikuttaa tuloksiin

Rahoituksen ennakoitavuus

Tilaa korkeakoulun strategiatyölle (profiloituminen) ja johtamiselle

Kannusteet laadun, vaikuttavuuden ja yhteistyön kehittämiseksi

Rahoitusmallin ohjausvaikutusten optimointi

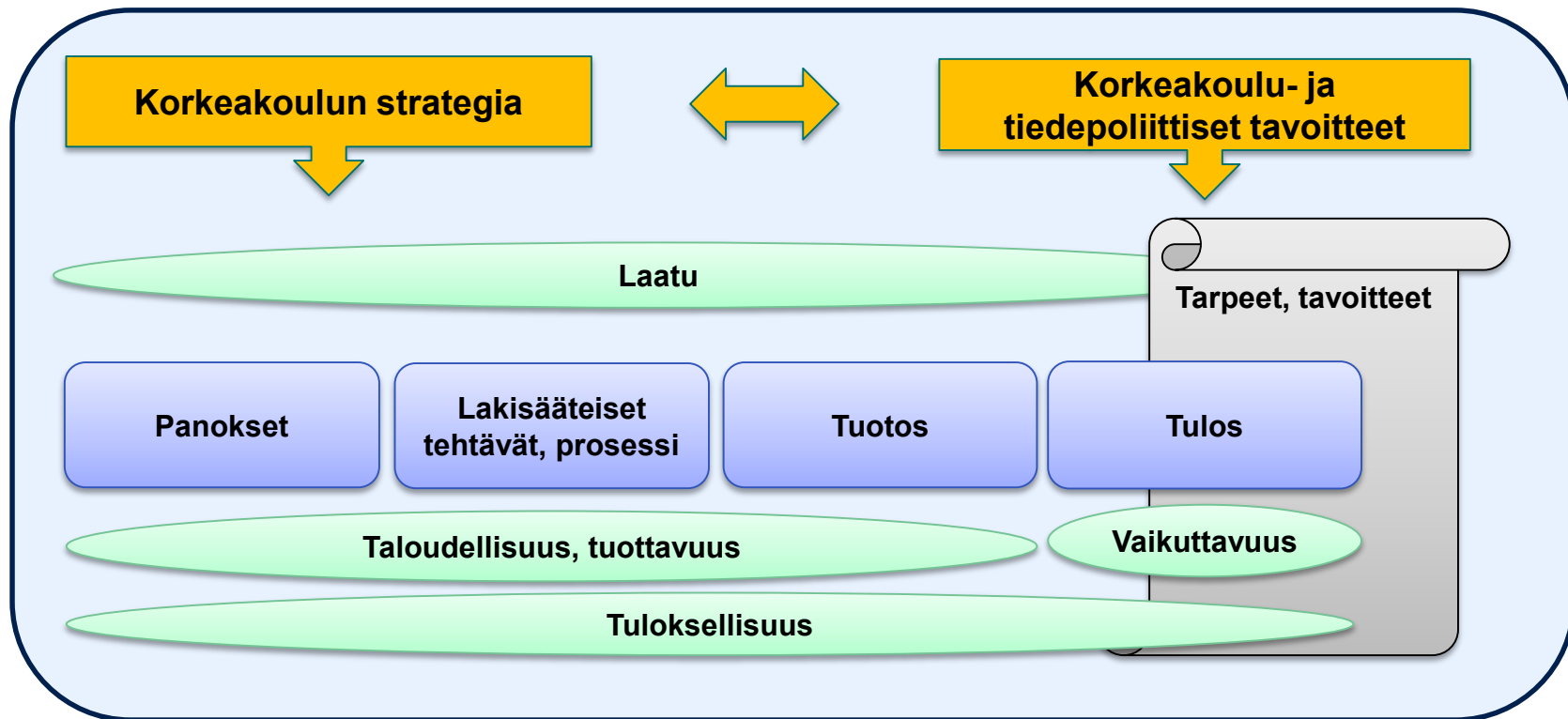
Vähän, selkeitä ja läpinäkyviä rahoituskriteereitä (tietojen luotettavuus)

Samat periaatteet kaikille, ei erillistä sanktiointia (yksittäisen mittarin merkitys)

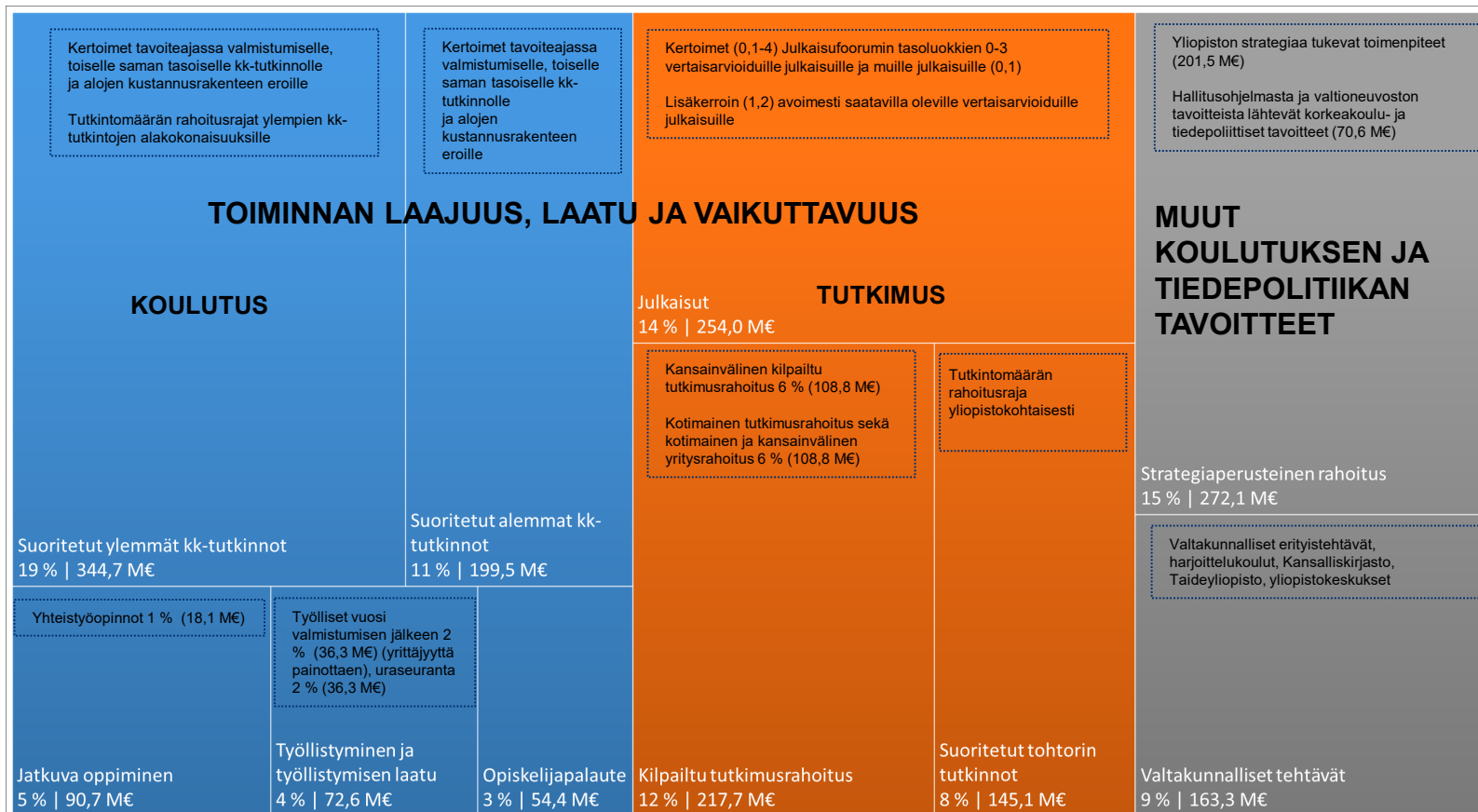
Rahoituslaskennan ja rahoituksen suuntaamisen kustannustehokkuus

Vakauden ja tulevaisuusorientaation/ muutostarpeen välinen tasapaino

Rahoituskannusteiden painopistevalinta

Yliopistojen laskennallinen rahoitus vuonna 2023 (yhteensä 1 814 M€)

■ Koulutus, 42 % | 761,9 M€ ■ Tutkimus, 34 % | 616,7 M€ ■ Koulutus- ja tiedepoliikan tavoitteet, 24 % | 435,3 M€

Ammattikorkeakoulujen laskennallinen rahoitus vuonna 2023 (yhteensä 880 M€)

MUUT KOULUTUSPOLITIIKAN JA TUTKIMUS- JA KEHITTÄMIS-POLITIIKAN TAVOITTEET